

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius,
tel. 8 626 22 252, el. p. info@am.lt, https://am.lrv.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2023-

Nr. (14)-D8(E)

I

Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO

Aplinkos ministerija parengė Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl medienos ir kitų organinių medžiagų iš atsinaujinančių gamtos išteklių pagrindu pagamintų statybos produktų naudojimo visuomeninės paskirties pastatuose“ projektą (toliau – Nutarimo projektas), kuriam 2023-05-08 Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos teisės grupė pateikė 2023-05-23 išvadą Nr. NV-1199 (toliau – išvada) ir 2023-05-24 raštą Nr. NV-1206 (toliau – raštas). Aplinkos ministerija, atsižvelgusi į minėtus išvadą ir raštą, patikslino teikiamą Nutarimo projektą:

Patikslino Nutarimo projekto turinį, kaip nurodyta išvados 1 ir 2 punktuose.

Išvados 3 punkte prašyta tikslinti Nutarimo projekto 3 punktą dėl įsigaliojimo, tačiau Teisingumo ministerijos 2023-06-16 išvadoje Nr. (1.6 Mr) 2T-698 siūloma šio punkto atsisakyti kaip perteklinio, nes įsigaliojimo terminai nurodyti kituose Nutarimo punktuose, todėl teikiamas patikslintas Nutarimo projektas be 3 punkto.

Išvados 4 punkte prašyta papildyti Nutarimo projekto teikimą informacija apie jo suderinimą su suinteresuotomis institucijomis, tarp kurių – Teisingumo ministerija. Aplinkos ministerija papildytą Nutarimo projekto dokumentaciją 2023-06-06 pateikė derinti per Teisės aktų informacinę sistemą (Toliau – TAIS) visoms Lietuvos Respublikos ministerijoms ir suinteresuotoms institucijoms. Per nustatytą 10 darbo dienų terminą 23 suinteresuotos institucijos pastabų nepateikė, nors Susisiekimo ministerija darbine tvarka pranešė, kad pastabų Nutarimo projektui neturi, Ekonomikos ir inovacijų ministerija (toliau – EIMIN) iš esmės laikosi ankstesnės nuomonės ir pateiks pastabas Aplinkos ministerijai raštu. Iš viso TAIS užregistruota 13 išvadų dėl Nutarimo projekto, tarp kurių Specialiųjų tyrimų tarnyba informavo, kad pastabų ir siūlymų Nutarimo projektui neteikia, Teisingumo ministerija ir Lietuvos savivaldybių asociacija pateikė šias pastabas ir siūlymus:

Aplinkos ministerija, atsižvelgusi į Teisingumo ministerijos siūlymus, patikslino Nutarimo projekto preambulę ir atsisakė 3 punkto.

Atsižvelgdama į 2023-06-20 Lietuvos savivaldybių asociacijos pateiktas pastabas, Aplinkos ministerija parengė derinimo pažymą (pridedama), kurioje atsakė į ankstesnes EIMIN pastabas.

Teikimas taip pat papildytas po 2023-07-11 Lietuvos Respublikos Vyriausybėje vykusio tarpinstitucinio pasitarimo (toliau – TAP), kuriame Finansų ministerija pasiūlė papildyti su Nutarimo projektu susijusią medžiagą informacija apie siūlomų nustatyti reikalavimų poveikį pastatų statybos projektavimo paslaugų ir rangos darbų kainai. Aplinkos ministerija, atsižvelgusi į pasiūlymą, teikia papildomą informaciją, kad Nutarimo projektu nekeičiamos nuostatos dėl

projektavimo paslaugų ar reglamentavimo bei statybos taisyklių, technologijų taikymo ar kitų gamybos reikalavimų, t. y. šiandien sudarytos visos galimybės projektavimo ir statybos rangos procesuose naudoti statybos produktus iš medienos ar kitų atsinaujinančių organinių medžiagų. Nutarimo projektu siekiama paskatinti šių medžiagų naudoti daugiau, kadangi jos yra atsinaujinančios ir paliekančios mažesnę anglies dvideginio pėdsaką. 2023 kovo 24 d. vyko nuotolinis susitikimas su pastabas pateikusiais suinteresuotais asmenimis. Kai kurie susitikimo dalyviai (projektavimo ir statybos sektoriaus atstovai) pažymėjo, kad statybos produktų iš medienos gamybos pajėgumų pakanka, rinkos dalyviai pasiruošę ir laukia galimybių juos taikyti, statybos ekonominis naudingumas, nuosekliai taikant technologinius projektavimo ir montavimo reikalavimus, galėtų būti 10–15 proc. didesnis už įprastą. Rengiant metodiką, leisiančią apskaičiuoti 50 proc. taikymą, bus ieškoma, kaip kuo paprasčiau pasiekti rezultatą nedarant esminės įtakos projektavimo procesui. Atkreipiamas dėmesys, kad atlikus statomiems visuomeninės paskirties pastatams per penkerius metus išduotų statybą leidžiančių dokumentų analizę padaryta išvada, kad Nutarimo projektas turės įtakos 40–80 naujų pastatų per metus, todėl neturės lemiamos svarbos projektavimo ir statybos procesams.

EIMIN per TAP pateikė du pasiūlymus – Nutarimo projekto reikalavimo naudoti statybos produktus iš medienos ar kitų atsinaujinančių organinių medžiagų siekti palaipsniui, t. y. vietoje 50 proc. numatyti 10–15 proc. Aplinkos ministerija iš dalies jau yra atsižvelgusi į panašų pasiūlymą, todėl Nutarimo projekto įgyvendinimas skirstomas į du etapus: dalis naujų visuomeninių pastatų įgyvendinami nuo 2024-11-01, kiti – nuo 2028-01-01. Pažymėtina, kad 50 proc. siekiamybė nurodyta Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane.

Antrasis EIMIN pasiūlymas, kad viešuosiuose pirkimuose statybos darbams, projektavimo paslaugoms ir susijusiems produktams taikomi aplinkos apsaugos kriterijai turėtų būti nustatyti viename teisės akte – nutarime, o ne papildant aplinkos apsaugos kriterijus, patvirtintus aplinkos ministro. Aplinkos ministerijos nuomone, Nutarimo projektas yra pagrindas papildyti aplinkos apsaugos kriterijus, kurie galioja nuo 2011-06-28 (aplinkos ministro įsakymo Nr. D1-508). Šie kriterijai, o ne Nutarimo projektas būtų toliau taikomi atliekant viešuosius pirkimus, t. y. dokumentų skaičius viešųjų pirkimų procesuose nesikeistų. Pažymėtina, kad dabartinis teisinių kriterijų reguliavimas atitinka įstatymų nuostatas ir nėra pagrįstų argumentų, kodėl, nukrypstant nuo teisėkūros ekonomiškumo principo, turėtų būti didinama Vyriausybės priimamų teisės aktų apimtis.

Pažymėtina, kad Aplinkos ministerija teikia Nutarimo projektą įvertinusi suinteresuotų asmenų pateiktas pastabas ir pasiūlymus per pirmąjį ir antrąjį teikimą derinti. Pirmasis Nutarimo projekto variantas teiktas derinti per TAIS sistemą 2022-08-09 Nr. 22-10685, antrasis – 2022-12-01 Nr. 22-10685(2). 2023 kovo 24 d. įvyko nuotolinis susitikimas su pastabas pateikusiais suinteresuotais asmenimis (toliau – susitikimas).

Nutarimo projektu įgyvendinamas Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 6.2.23 veiksmas „Parengti ir patvirtinti teisės aktus, numatančius žaliuosiuose pirkimuose statant visuomeninius pastatus naudoti bent 50 proc. organinių ir medienos statybos produktų“, siekiant Nacionalinės klimato kaitos valdymo darbotvarkės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. XIV-490 „Dėl Nacionalinės klimato kaitos valdymo darbotvarkės patvirtinimo“, 29.1.8 papunktyje nurodyto tikslo „kad iki 2024 m. visi visuomeninės paskirties pastatai būtų statomi ne mažiau kaip iš 50 proc. organinių ir medienos statybos medžiagų, aktyviau naudojant antrines žaliavas ir mažinant statybinių atliekų susidarymą“.

Nutarimo projekto tikslas – siekiant atverti galimybes ir skatinti klimatui ir aplinkai palankią statybos sektoriaus ir produktų transformaciją, naujų verslo modelių kūrimą ir realizavimą, ekoinovacijas, tvarių, ilgaamžių „žiedinių“ produktų gamybą ir paslaugų kūrimą, nustatyti, kad pirkimų vykdytojai, perkantys ypatingųjų ir neypatingųjų statinių kategorijai priskiriamų visuomeninės paskirties pastatų naujos statybos projektavimo paslaugų ir rangos darbus, kurie finansuojami Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto (įskaitant Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšas) lėšomis, valstybės vardu pasiskolintomis arba valstybės garantuotų paskolų lėšomis, valstybės pinigų fondų lėšomis, savivaldybių biudžetų lėšomis, nuo 2024 m. lapkričio 1 d. turi panaudoti bent 50 procentų medienos ir kitų organinių medžiagų iš atsinaujinančių gamtos išteklių pagrindu pagamintų statybos produktų, taikant aplinkos ministro patvirtintus pirkimuose taikomus aplinkos apsaugos kriterijus ir metodiką.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Nutarimo projekto 1.1 ir 1.2 papunkčiais pavedama aplinkos ministrui pakeisti aplinkos ministro patvirtintus pirkimuose taikomus aplinkos apsaugos kriterijus nustatant reikalavimus medienos ir kitų organinių medžiagų iš atsinaujinančių gamtos išteklių pagrindu pagamintiems statybos produktams, patvirtinti medienos ir kitų organinių medžiagų iš atsinaujinančių gamtos išteklių pagrindu pagamintų statybos produktų naudojimo visuomeninės paskirties pastatų statybai nustatymo metodiką (toliau – metodika). Metodikoje būtų įvertintas rodiklis – medienos ir kitų organinių medžiagų iš atsinaujinančių gamtos išteklių pagrindu pagamintų statybos produktų visuomeninių pastatų statybai panaudojimas (proc.). Atsakant į 2022-12-15 Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos (toliau – VTPSI) pastabą, rodiklio reikšmė būtų pasiekama apskaičiuojant atskirų pastato elementų kombinacijų masę ir tūrį.

Atsižvelgus į 2022-12-14 Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – PAGD) siūlymą „privalomo reikalavimo taikymą visuomeninės paskirties pastatams su miegamomis vietomis, t. y. mokslo paskirčiai priskiriamais vaikų darželiams ir lopšeliams, viešbučių paskirties pastatams (viešbučiai, moteliai, svečių namai), gydymo paskirties pastatams (ligoninės, klinikos, sanatorijos, reabilitacijos centrai, specialiųjų įstaigų sveikatos apsaugos pastatai, gydyklų pastatai, medicininės priežiūros įstaigų slaugos namai) ir poilsio paskirties pastatams (poilsio namai, jaunimo nakvynės namai) atidėti iki 2028 m. sausio 1 d.“, Nutarimo projekto 2.1 ir 2.2 papunkčiuose visuomeninės paskirties pastatai išskiriami į du įgyvendinimo etapus. Nutarimo įgyvendinimas etapais iš dalies atitinka Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos siūlymą siekti kriterijaus palaipsniui, tik vietoje siekiamybės mažinti 50 proc. dalį, mažinama statinių, kuriems reikalavimas būtų taikomas nuo 2024-11-01.

Atsižvelgus į VTPSI 2022-12-15 siūlymus, Nutarimo projekte patikslinta sąvoka „visuomeninės paskirties pastatai“ ir atitinka statybos techninio reglamento STR 2.02.02:2004 „Visuomeninės paskirties statiniai“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. D1-91 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.02.02:2004 „Visuomeninės paskirties statiniai“ patvirtinimo“ nuostatas ir šio reglamento 1 priede pateiktą visuomeninės paskirties pastatų sąrašą, tačiau, atsižvelgus į 2022-12-22 Lietuvos statybos inžinierių sąjungos (toliau – LSIS) pasiūlymus, statinių sąrašas yra baigtinis ir pritaikytas prie būsimo statytojo – valstybės ar savivaldybės institucijos poreikio ir techninių galimybių, t. y. neįrašomi statiniai, kurių statytojai nebus valstybės ar savivaldybės institucijos ir kuriuos įgyvendinti techniškai bus sudėtinga pvz., jachtų klubai, draudimo įstaigos, biurai, jūros ar upės uosto terminalai ar kt. pastatai. LSIS kartu su Lietuvos statybininkų asociacija atkreipė dėmesį, kad tarp techninių kliūčių yra gaisrinės saugos reikalavimai (ribojantys aukštybinių pastatų statybą), tačiau

Aplinkos ministerijos žiniomis, PAGD yra parengęs šių reikalavimų pakeitimus, kurie turėtų būti patvirtinti priėmus Nutarimo projektą.

Atlikus statomiems visuomeninės paskirties pastatams išduotų statybą leidžiančių dokumentų per penkerius metus analizę, padaryta išvada, kad Nutarimo projektas turės įtakos 40–80 naujų pastatų per metus, todėl neturės lemiamos svarbos ekonominei rinkai (Lietuvoje 2022 metais išduoti 8246 leidimai statyti naują neypatingąjį statinį ir 447 – naują ypatingąjį), dėl kurios 2022-12-14 pastabą teikė EIMIN. Pažymėtina, kad Nutarimo projekto tikslas yra mažinti poveikį klimato kaitai, atsinaujinančių gamtos išteklių pagrindu pagaminti statybos produktai yra esminė anglies dvideginio kaupimo priemonė (įskaitant neatsinaujinančių gamtos išteklių tvarų naudojimą), pripažinta Europos komisijos ir privaloma visose Europos Sąjungos narėse, nepasiekus reikiamų rodiklių, Lietuva prarastų dalį Europos Sąjungos fondų (RRF) skiriamų lėšų. Pritarus Nutarimo projektui, būtų prisidėta kuriant Europos žaliąją ekonomiką, kurią Pasaulio bankas apibūdina kaip ekonominį augimą, kuris efektyviai naudoja gamtos išteklius, mažina taršą ir nesukelia neigiamo poveikio aplinkai, yra atsparus, t. y. užkertantis kelią katastrofoms dėl aplinkosauginės vadybos. Tokios ekonomikos tikslas darni plėtra, išlaikanti balansą tarp ūkio subjekto ekonominės veiklos laisvės ir visuomenės intereso turėti sveiką ir švarią aplinką, t. y. atsinaujinančių gamtos išteklių pagrindu pagamintų statybos produktų panaudojimas visuomeninės paskirties pastatuose, skatina inovatyvią ekonominę veiklą, tausoja gamtos išteklius išsaugo švarią ir sveiką aplinką.

Susitikime (dalyvavo 80 atstovų) pristatytas pataisytas Nutarimo projektas, aptarti galimi metodikos metmenys. Reaguojant į 2022-12-14 EIMIN išsakytą pastabą dėl Nutarimo projekto poveikio konkurencijai ir finansams, kai kurie dalyviai (projektavimo ir statybų sektoriaus atstovai) pažymėjo, kad medienos statybos produktų gamybos pajėgumų pakanka, rinkos dalyviai pasiruošę ir laukia galimybių juos taikyti, statybų ekonominis naudingumas, nuosekliai taikant technologinius projektavimo ir montavimo reikalavimus, galėtų būti 10–15 proc. aukštesnis už įprastą. Pažymėtina, kad 2021 m. liepos 19 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. D4-123 sudaryta darbo grupė teikti pasiūlymus dėl organinių ir medienos statybos medžiagų visuomeninių pastatų statybai naudojimo galimybių. Atsižvelgiant į gautas pastabas dėl būsimos metodikos ir kitų organinių medžiagų panaudojimo statybose, darbo grupė papildyta ir įtraukta į metodikos rengimo procesą.

Nutarimo projektu skatinama naudoti statybos produktus, pagamintus iš atsinaujinančių gamtos išteklių, ateities miškininkystės transformacija, iš dalies orientuota į atsinaujinančios žaliavos tiekimą statybų sektoriui. Pabrėžtina, kad baimė dėl miškų plotų sumažėjimo neaktualus, nes nustatomos metinės miškų kirtimo normos, kurios dabar yra apie 9 mln. m³. Remiantis naujausiais statistiniais duomenimis, 2020 m. pjautinės medienos gamyba siekė 1.09 mln. m³, eksportas – 1.216 mln. m³, importas – 1.338 mln. m³.

Rengiant metodiką, bus atsižvelgta į Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos ir Sveikatos apsaugos ministerijos 2022-12-15 pastabas netaikyti reikalavimų naudoti medienos ir kitas organines medžiagas vidaus patalpų apdailai dėl bakterijų susidarymo prevencijos.

Į 2022-12-14 Lietuvos architektų rūmų pastabą, kad Nutarimo projektu bus ribojama architektūrinė kūryba, bus atsižvelgta rengiant metodiką ir siūlant netaikyti privalomo skaičiavimo vidaus ar išorės apdailai, nes planuojama naudoti statybos, o ne apdailos produktus, kurių rinka jau dabar išsivysčiusi. Jeigu dėl būsimo skaičiavimo pakankamai didės projektavimo sąnaudos, bus koreguojamos projektavimo įkainių rekomendacijos.

Atsižvelgiant į EIMIN pastabą, kad viešuosiuose pirkimuose statybos ir rekonstravimo darbams, projektavimo paslaugoms ir susijusiems produktams taikomi aplinkos apsaugos kriterijai turėtų būti nustatyti viename teisės akte – nutarime, Aplinkos ministerija paaiškina, kad Nutarimo

projektas siūlo papildyti esamą, bet nekuria naujo teisės akto, nustatančio reikalavimus viešiesiems pirkimams.

Nutarimo projektas skirtas naujos statybos pastatams, todėl 2022-12-14 Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos pastaba dėl tyrimais pagrįsto medienos ir kitų organinių medžiagų naudojimo tvarkybos darbuose neaktualus, nes netaikoma kultūros paveldo statiniams; išorės apdailai taip pat neketinama taikyti privalomo skaičiavimo, tai neturės įtakos kultūros paveldo vietovėse ar teritorijose statomiems pastatams.

Nutarimo projektas neperkelia ir neįgyvendina Europos Sąjungos teisės aktų.

Nutarimo projekte naujos sąvokos ir terminai neapibrėžiami.

Nutarimo projektą parengė Aplinkos ministerijos Architektūros ir inovacijų politikos grupės (vadovė – Asta Rokickienė, tel. 8 695 67 967, el. p. asta.rokickiene@am.lt), vyresnysis patarėjas Artūras Sakalauskas (tel. 8 616 24 872, el. p. arturas.sakalauskas@am.lt).

PRIDEDAMA:

1. Nutarimo projektas, 2 lapai.
2. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma, 1 lapas.
3. Teisės akto projekto antikorupcinio vertinimo pažyma, 6 lapai.
4. Derinimo pažyma, 5 lapai.

Aplinkos ministras

Simonas Gentvilas

A. Sakalauskas, tel. 8 616 24 872, el. p. arturas.sakalauskas@am.lt